

Legenda ikon wykorzystanych w tekście:

- wiosna
- lato
- jesień
- zima
- obserwacje zjawisk na morzu i wybrzeżu
- obserwacje nieba
- obserwacje ptaków
- obserwacje fok
- obserwacje roślin

Ka szu bu

PÓŁNOCNE
NA 4 PORY
ROKU

PRZEWODNIK

Spis treści

Przyroda Kaszub Północnych 9

Obszary chronione –
rezerваты, ostoje przyrody i geostanowiska 25

Odkrywanie Nordy 51

Historia i kultura 67

Informacje praktyczne 73

ZAPROSZENIE NA KASZUBY PÓŁNOCNE

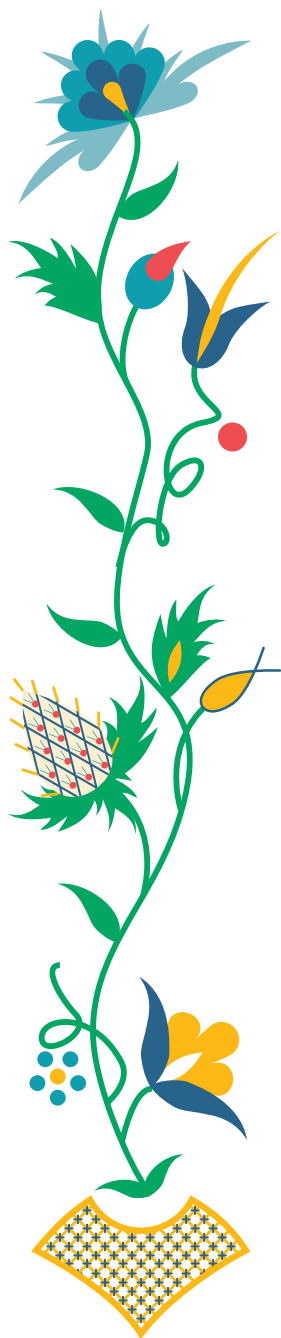
Smagane surowymi północnymi wiatrami brzegi Bałtyku oraz najbardziej nasłoneczniona zatoka w Polsce – Zatoka Pucka. Latem najdłuższe dni i najpiękniejsze plaże na najdłuższym polskim półwyspie, a zimą najdłuższe noce, podczas których można obserwować zorzę polarną. Zmiany pór roku zwiastują tu dalecy ptasi przybysze, zatrzymujący się jesienią i wiosną w drodze między Arktyką a cieplejszymi krajami. Wciąż młody – z perspektywy geologicznej – krajobraz wybrzeża podlega nieustannym zmianom: morze pożera miejscami wysokie wzniesienia, uchylając karty minionych rozdziałów z dziejów Ziemi, gdzie indziej zaś fale wraz z wiatrem i roślinnością budują wały wydym, które tworzą najmłodsze skrawki lądu. Zachowały się tu gatunki roślin pochodzące z czasów, gdy okoliczne tereny porastała tundra. Choć to nie pojezierze, znajdują się tu najczystsze z polskich jezior. Ten wyjątkowy obszar ukształtował tożsamość Kaszubów, którzy od kilkunastu wieków zamieszkują rejon Pomorza, zwany dzisiaj Kaszubami Północnymi, a przez nich samych po prostu Nordą.

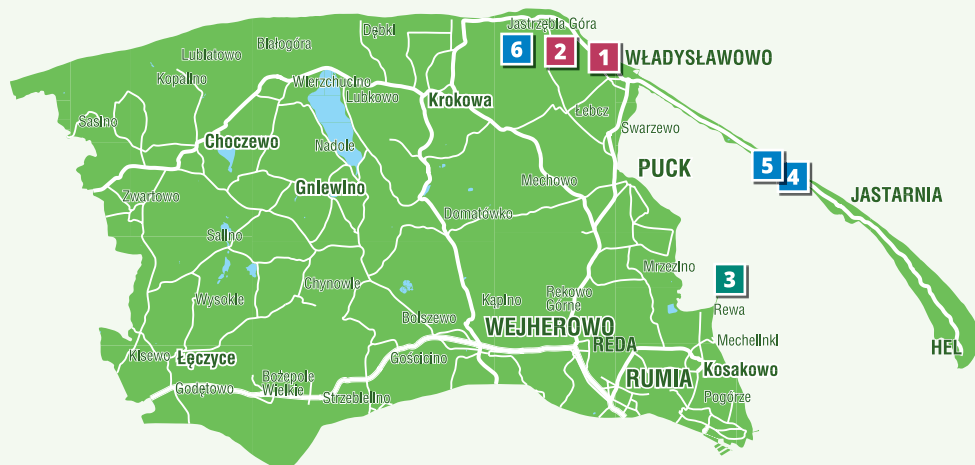
Zapraszamy Państwa do odkrywania niezwykłych krajobrazów, zjawisk przyrodniczych oraz roślin i zwierząt, których próżno szukać w innych regionach Polski. Przyjazd na Nordę latem nie wystarczy, by poznać jej bogactwo. Wiele osobliwości przyrodniczych można obserwować wyłącznie zimą, jesienią lub wiosną, gdy przyroda najszybciej się zmienia.

Chcąc ułatwić to odkrywanie, skonstruowaliśmy nawigator turystyczny, wskazujący miejsca, w których można obserwować sezonowe zjawiska przyrodnicze. W części opisowej przewodnika przybliżamy tajemnice natury ożywionej i nieożywionej, które stanowią o wyjątkowości tej krainy. Opisujemy ostoje przyrody i obszary chronione, często o szczególnych walorach w skali Polski, a także prowadzące przez nie ścieżki edukacyjne. Proponujemy również trasy turystyczne dla pieszych, rowerzystów i zmotoryzowanych.

O tej części Pomorza nie da się w pełni opowiedzieć bez uwzględnienia jej autochtonicznej ludności, czyli Kaszubów. O ich kulturze i zwyczajach oraz regionalnym folklorze prezentowanym podczas cyklicznych wydarzeń w wielkim skrócie opowiada ostatnia część przewodnika.

Życzymy udanych spotkań z przyrodą i wielu zachwytów!

NA LĄDZIE

V W Wąwozie Chłapowskim **1** i Strondowym Jarze **2** na południe od Jastrzębiej Góry zakwita żarnowiec (s. 33–34).

NA PLAŻY I W WODZIE

III Na wybrzeżu Zatoki Puckiej oraz przy Cyplu Rewskim **3** powstają spiętrzenia kier lodowych, a w sprzyjających warunkach także charakterystyczne lodowe kule (s. 43).
Kończy się okres sztormów, w trakcie których plaża letnia czasowo zanika. Po wezbraniach fale zostawiają na brzegu tzw. kidzinę (s. 11). Można w niej odnaleźć kawałki bursztynu.

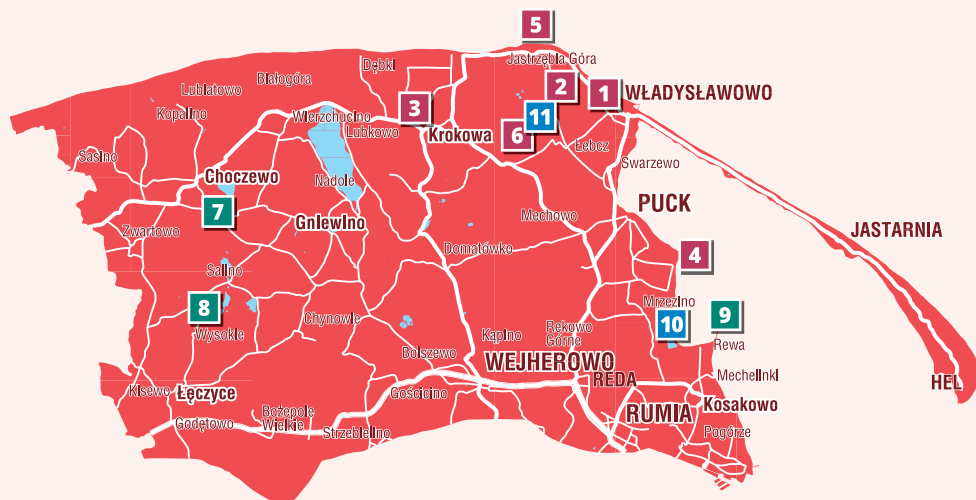
W POWIETRZU

III–V Na wydmie w Kuźnicy **4**, w pobliżu wejścia na plażę nr 33, w pogodne dni można zobaczyć przedstawicieli kilkunastu gatunków ptaków szponiastych, a także łabędzie, kaczki czy żurawie (s. 18).
Obserwację ptaków umożliwiają również lasy kaszubskiego wybrzeża. Wczesną wiosną pojawiają się tu m.in. zięby i drozdy, które występują tak licznie, że tworzą na leśnych polanach i łąkach ruchome kobierce (s. 18).
Nocą na uroczysku Każa **5** i w rezerwacie Bielawa **6** można prowadzić obserwację sowy uszatki (s. 19, 31).

NA NIEBIE

III W pogodne noce nad Bałtykiem zdarzają się zorze polarne (s. 14–15).
V Od 9 maja trwa całodobowy dzień astronomiczny, zorza wieczorna przechodzi w zorzę poranną (s. 15).

NA LĄDZIE

- VI** W Wąwozie Chłapowskim **1** i Strondowym Jarze **2** na południe od Jastrzębiej Góry zakwita żarnowiec (s. 33–34).
W rezerwacie Zielone **3** można poczuć się jak w Amazonii – wiciokrzew pomorski oplata drzewa niczym liany (s. 50).
- VI-VII** Kwitnie Aleja Lipowa w Rzućwie **4** (s. 44).
- VIII** Zakwitają wrzosowiska w Strondowym Jarze **5** (s. 34) i na Bielawskich Błotach **6** (s. 30–31).

NA PLAŻY I W WODZIE

- VI-VII** W Jeziorach Choczewskim **7** i Czarnym **8** rozwija się roślinność jezior lobeliowych, wśród niej lobelia jeziorna (s. 44).
- VIII** Woda w morzu jest najcieplejsza. W Zatoce Puckiej, w okolicach Cypla Rewskiego **9**, zakwitają podmorskie łąki (s. 21–22).

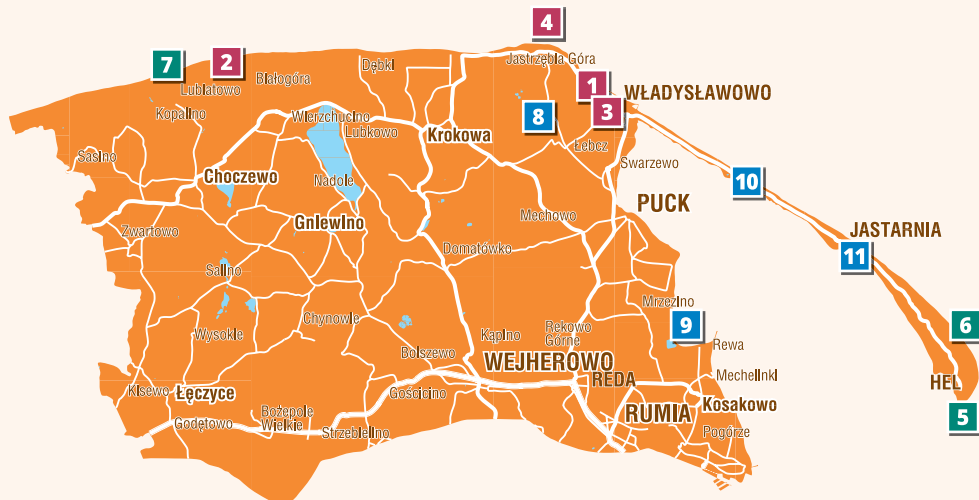
W POWIETRZU

- VI-VIII** W rezerwacie Beka **10** (s. 19, 27) i na Bielawskich Błotach **11** (s. 30–31) można obserwować ptaki gniazdujące i migrujące.
- VIII** Na Bielawskich Błotach **11** odbywają się sejmiki żurawi (s. 20).

NA NIEBIE

- VI-VII** Trwa całodobowy dzień astronomiczny, zorza wieczorna przechodzi w zorzę poranną. Na pogodnym północnym niebie nocą pojawiają się obłoki srebrzyste (s. 15).
- VI** Od 13 do 28 czerwca występują białe noce nautyczne – słońce schodzi do 6° poniżej horyzontu. Zjawisko najlepiej widać z brzegu Bałtyku (s. 14–15).

NA LĄDZIE

- IX** W Wąwozie Chłapowskim **1** dojrzewają żółtopomarańczowe owoce rokitnika zwyczajnego (s. 33).
- X** Buki rosnące w lasach nad rzeką Bezimienną **2** przybierają piękne, jesienne barwy (s. 40).
- XI** Na klifach aktywnych w Chłapowie **3** i Jastrzębiej Górze **4** pojawiają się świeże osuwiska (s. 10).

NA PLAŻY I W WODZIE

- IX-XI** Jesień to dobry czas, by na krańcu Półwyspu Helskiego **5** zobaczyć foki szare (s. 16–17, 36).
- X-XI** Zaczyna się okres sztormów, w trakcie których plaża letnia czasowo zanika. Po weszaniach fale zostawiają na brzegu tzw. kidzinę (s. 11). Można w niej odnaleźć kawałki bursztynu.
- X-XI** W suche i wietrzne dni można zaobserwować wędrowanie psieków wydmy, np. w rezerwacie Helskie Wydmy **6** (s. 36) i na Wydmie Lubiatowskiej **7** (s. 39–40).

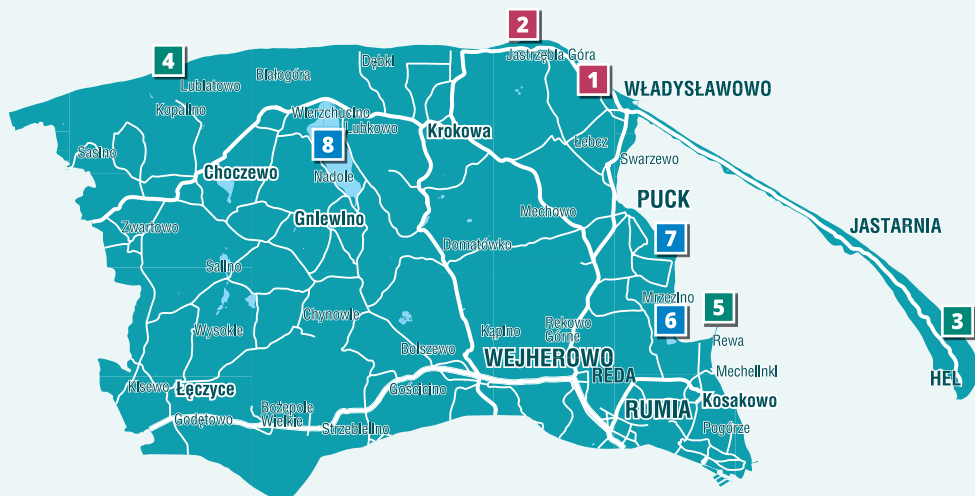
W POWIETRZU

- IX** Na Bielawskich Błotach **8** odbywają się sejmiki żurawi (s. 20).
- IX-XI** Jesień to okres ptasich wędrówek (s. 17–21). Aby obserwować migrujące ptaki, warto wybrać się do rezerwatu Beka **9**, a także na uroczysko Każa **10** czy na Torfowe Kłyle **11**.
- X-XI** Podczas sztormów nad morzem można obserwować wydryki (s. 20).

NA NIEBIE

- XI** W pogodne noce nad Bałtykiem zdarzają się zorze polarne (s. 14–15).

NA LĄDZIE

XII-II Na klifach aktywnych w Chłapowie **1** i Jastrzębiej Górze **2** pojawiają się świeże osuwiska (s. 10).

NA PLAŻY I W WODZIE

XII-II W suche i wietrzne dni można zaobserwować wędrowanie piasków wydmyowych, np. w rezerwacie Helskie Wydmy **3** (s. 36) i na Wydmie Lubiatońskiej **4** (s. 39–40).

XII-II Trwa okres sztormów, w trakcie których plaża letnia czasowo zanika. Po wezbraniach fale zostawiają na brzegu tzw. kidzinę (s. 11). Można w niej odnaleźć kawałki bursztynu.

I-II Na wybrzeżu Zatoki Puckiej oraz przy Cyplu Rewskim **5** powstają spiętrzenia kier lodowych, a w sprzyjających warunkach także charakterystyczne lodowe kule (s. 43).

W POWIETRZU

XII-II Obserwacje ptaków można prowadzić w wielu miejscach na Nordzie, m.in. w rezerwacie Beka **6** (s. 27), nad otwartym morzem i w portach (s. 21) oraz na Zatoce Puckiej, która jest jednym z najważniejszych miejsc zimowania ptaków wodnych w Europie (s. 20). Tu najliczniej gromadzą się one u ujść rzek Redy **7** i Zagórskiej Strugi **7**.

XII-II Na Jeziorze Żarnowieckim **8** powstaje jedno z największych zimowisk łyski w Polsce. Towarzyszą jej łabędzie krzykliwe, bielaczki i perkozy (s. 15, 21).

I-II W słoneczne dni lodówki (gatunek kaczek morskich) rozpoczynają toki (s. 21).

NA NIEBIE

XII-II W pogodne noce nad Bałtykiem zdarzają się zorze polarne (s. 14–15).

ZAPLANUJ WYPOCZYNEK NA NORDZIE

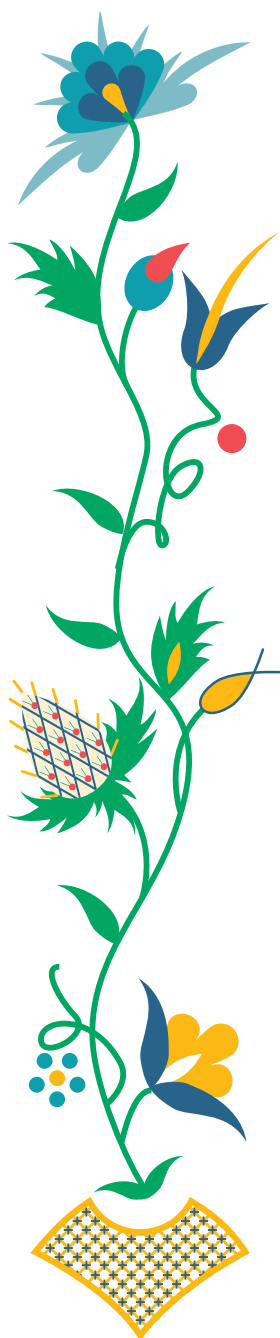
Wybierając się na Półwysep Helski, nad Zatokę Pucką lub na plażę w Dębках, jedną z najpiękniejszych na polskim wybrzeżu, warto zastanowić się nad odpowiednim terminem. Podczas letnich wakacji miejsca te są tak licznie odwiedzane, że niejednokrotnie cierpi na tym tutejsza przyroda. Nadmorskie wydmy są wydeptywane, zaś chronione ptaki i ssaki morskie bywają płoszone ze swoich siedlisk. Turyści wciąż pozostawiają na plażach wiele śmieci, a organizowane głośne imprezy płoszą przedstawicieli żyjących tam gatunków.

Korzystając z wypoczynku na wodzie, pomyślmy o morskich zwierzętach. Zamiast hałaśliwego skutera wodnego wybierzmy np. kajak. Z jego pokładu będziemy mogli obserwować chronione ptaki czy ssaki bez ich płoszenia. Jeśli chcemy skorzystać z uroków wind- lub kitesurfingu, unikajmy podpływania do Ryfu Mew. Miejsce to stanowi unikatowe na Bałtyku siedlisko. Można tu obserwować nawet kilkadziesiąt gatunków ptaków lub trafić na odpoczywające foki. Jeśli chcemy powędkować, pamiętajmy o wykupieniu stosownych zezwoleń i o zapoznaniu się z przepisami obowiązującymi na wodach morskich. Stworzono je, aby racjonalnie wykorzystywać zasoby ryb.

Przyrodzie możemy sprzyjać nawet poprzez wybór odpowiedniego miejsca noclegowego. Rezygnując z nadzatkowych kempingów i wybierając kwaterę na terenie zurbanizowanym lub pole namiotowe oddalone od plaży, przyczyniamy się do zmniejszenia presji wywieranej na brzeg Zatoki Puckiej. Rosnące przy nim naturalne trzcinowiska, stanowiące dom dla wielu chronionych gatunków ptaków i ryb, są niszczone przez sztucznie usypywane plaże.

Im więcej świadomych decyzji podejmimy, tym bardziej skorzysta na tym nie tylko natura, ale i my sami. Aby mieć możliwość wypoczynku wraz z przyrodą, warto rozważyć przyjazd na Kaszuby Północne wiosną, jesienią lub zimą. Każda z tych pór roku obfituje w niezwykle atrakcje przyrodnicze. Dla miłośników ciepłych dni dobrym terminem będzie wrzesień, gdy przyroda po hałaśliwym sezonie wraca do naturalnego rytmu, wieczory są nadal długie, morze cieplejsze niż w czerwcu, a pogoda dopisuje.

Wypoczywaj na łonie przyrody! Wypoczywaj razem z przyrodą!

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

